

HETILAP

az ipar-világ, tudomány, művészet s szépirodalom köréből.

Tartalom: A jól rendezett gazdaszat ismertető jelei. Levéltöredékek. I. L. — Angol színész, Garrick. Gy. — Költemények. I. II. Nagy Lajostól. — A tükör — Kolozsvári és vidéki tudósítások. — Hírfüzér. — Tárca: N. Színház. — Mindenféle. — Szerkesztői telegraf — Hivatalos és magán-hirdetések.

ELŐFIZETÉSI FÖLHIVÁS.

A folyó félév végének közeledtével t. cz. olvasóinkat a következő 2-dik fél évi előfizetésre korán kívánjuk figyelmeztetni, hogy a czimzetek kinyomásában s a lap szétküldésében akadályoztatva ne legyünk.

Előfizetési föltételek.

Félévre vidékre postán szétküldve 5 f. 40 kr.
 „ helyt házhoz hordva . . . 4 f. 48 —
 Évnegyedre vidékre postán szétküldve 2 f. 50 —
 „ helyt házhoz hordva . . . 2 f. 24 —
 Előfizetéseket a cs. k. postahivatalok mindenütt elfogadnak, helyt Tilsch János könyvkereskedése.

Kolozsvártt június 10. 1853.

TILSCH JÁNOS, kiadó.

A jól rendezett gazdaszat ismertető jelei.

(Levéltöredékek.)

I.

Miután ön gazdaszati tekintetből teendő utasására csekély tanácsomat kikérte, hamarjában nem tehetek önnek jobb szolgálatot, mintha elmondom azt, mit hasonló körülmény közt én hallottam egy derék gazdától.

Egy gazdaszatot megnézni könnyü, de méltólag megítélni bajos. A valóban jól rendezett gazdaszatnak minden körülmények közt folytonosan a lehető legnagyobb tiszta jövedelmet kell adnia, s azt nem az egész jövedelem rövidségével, a mit mind inkább növelni czélja a jól rendezett gazdaságnak. Amde honnan lehet megismerni könnyüszerüleg, hogy melyik gazdaság siet valósággal e czélhoz, vagy azt tán el is érte, mig egy más, mely egyelőre talán kedves

benyomást tesz a szemlélőre, a czélt eltévesztette, vagy tán maga elébe sem tüzte?

Vannak oly gazdaságok, melyek az első pillantásra elárulják még a kevésbé szakértő előtt is, hogy a jól rendezett gazdaság czéljától nagyon távól esnek. Azonban a külszin e tekintetben is sokszor csal. Sok fénynyel és pénz-erővel üzött gazdaság, mely sokat látszik jövedelmezni, fényesen sőt dúsgazdagon van felszerelve, gyakran a maga nemében tökélyesnek látszik: de ha közelebből vizsgálja a szakértő, legott átlátja, hogy a békerülő termelés nagyon is drágán van megvásárolva, tehát a tiszta jövedelem jóval kisebb, mint a menyinyit czélszerű rendezés mellett be lehetne venni. Ellenben vannak oly jószágok, hol az ingó javakra nézve bizonyos szegénység látszik uralkodni, a nélkül, hogy a kellő rend hiányozna, az ilyeket egyelőre kevésbé jól rendezetteknek szokták tekinteni; de bővebben megvizsgálván a dolgot kitünik, mikép az elrendezés igen is helyes, s a végrehajtást szakismeret vezeti.

Azt hiszszük, még kevésbé lehet következtetni a gazda vagyombeli gyarapulásáról gazdaszata czélszerű elrendezettségére. Némely mezei gazda boldogul vagy épen meg is gazdagszik, midön egy más hasonló, sőt tán még kedvezőbb körülmények közt elszegényedik. Ily esetben az elsőt rendesen jó, életrevaló gazdának szokták mondani, gazdaszatát pedig rendezettnek tartják, mig az utolsót rosznak, éhhetetlennek bélyegzik; pedig gyakran épen meg kellene fordítani az ítéletet. Amaz talán több pénzerővel kezdett gazdaságához, vagy pedig fősvény kupari, ha magától és jószágától még a szükségeseket is megtagadja; mindig csak a kaparásról gondoskodik, a javítások legkisebb gondjai közé sorozvák, s ekkép nem okos beruházások által növelt jövedelem, hanem fősvénység, folytonos nélkülözés

útján gazdagszik; eme másik ellenben teljesen fel tudja fogni a teendő javításokat. a kivitelhez is alaposan ért; hanem hiányzik a kellő pénzerő, s azt hiszi, hogy e bajon is segíthet szakismeret és józan felfogás által, s ezen hitében lelkesülve fog oly javításokhoz, melyeket anyagi ereje nem bír meg; gazdaságát jól elrendezi, a kivitelben semmi hiányt nem tűr, mindennek szorgalommal utána lát, jószágától a lehető legnagyobb hasznot veszi ki, és még sem jut szerencsésen célra, mert a törekvéseihez kellő pénzerő eleitől fogva hiányzott nála, mitől pedig a javítások sikere oly nagy mértékben függ; igen az ily gazda még sem gazdagszik meg, mert mert nemes gondolkozása a kaparó fukarkodást nem engedi, mert a javítások iránti tullelkesültsége nem engedi, hogy valódi helyzetét kellően felfogja, a szükséges kiadásokat ahoz mérje; mert magasabb szellemi miveltése oly élvezeteket követel tőle, mint a menyinit gazdaszata az elkerülhetlenek mellett elbirhat, vagy mert a háztartás költségeit nem tudja illő öszhangzásba hozni gazdaszata jövedelmeivel. Ettől pedig nagyon sok függ. Némely gazda, ki birtoka után a lehető legnagyobb jövedelmet képes felmutatni, más tekintetben még is rossz gazda. Azonban midőn a gazdát általánosan megítélik, rendesen nincsenek erre tekintettel, s épen ezért némely jobb gazdáról sokkal kiméletlenebbül ítélnék, mint egy nálánál valódilag rosszabbról.

Végre nem kell feledni azt is, hogy a legjobban rendezett gazdaszat is magában soha célhoz nem jut, ha csak jó kivitel nincs vele párosulva, s ha a gazdában személyes tevékenység, szorgalom, rendszeret, okos takarékosság, üzérleti szellem s élénk ügyszeretet hiányzanak. Jól rendezettség és hiánynélküli kivitel épen oly öszhangzásban kell hogy legyenek a gazdaszatban, mint a jó háztartásban a férj és feleség, ha csak azt akarja a gazda, hogy fáradsalmainak méltó gyümölcsét élvezze.

Ezen előzmények után átláthatni, miszerint valamely gazdaszatot alaposan megítélni nem lehet mind addig, míg minden körülményeivel teljesen meg nem ismerkedünk. Ez pedig nem oly könnyű dolog, hogy rövid áttekintésre legott megejthessük. Alapos ítéletet hozandók, meg kell hogy ismerjük a vizsgált gazdaszat részletes körülményeit, viszonyait gondosan megfontoljuk, legyen kiterjedő szakismeretünk, sőt bizonyos mértékű számítóképességünk. Ennélfogva, ki valamely gazdaszatról ítéletet akar mondani, mind ezen tényezőket birnia kell. mert különben minden jó akarata mellett is igazságtalan lehet.

Azt lehetne gondolni, hogy mind ezen nehézségek kikerülése tekintetéből legkényelmesebb s tán legczélravezetőbb mód magához a gazdához folyamodni fölvilágosítás, véleményadás végett. Azonban e tekintetben is legtöbb esetben tévutra juthat a vizsgálódó, minthogy maga a gazda sem képes gazdaszatát kellőleg megítélni; az önmegelégedés, önszeretet gyakran olyakat hitetnek el a gazdával, minők valósággal a hit szerénti mértékben nem léteznek.

De hát utoljára is minő adatokból képezhet alapos ítéletet egy gazdaszatról a szemlélő? egy kis türelmet kérek, míg az előre bocsátott általánosságok után jövő levelemben elmondhatom.

L.

Angol színész, Garrick.

Jul. 15-én 1741 töméntelen ember gyűlt a goodmans-fieldi londoni színházba, „Harmadik Richárd”ban lépett föl egy még ismeretlen és hír szerint sokat ígérő fiatal színész.

A közönség tovább vár egy óránál, végre fölhúzzák a függönyt, glocesteri Richárd megjelenik a színpadon, s nemes magatartásával, könnyű mozgásával, ügyes arcjátékával kedvező véleményre bírta a közönséget. Hanem a magán beszéd kezdetére hiában vártak. Eltelik néhány percz, nem kezdődik. Mély hallgatás van, senki sem mozdul. A színész csak áll, nézi a közönséget, kinyitja a száját, a nélkül hogy egy hangot ejtene, előlépik, ujra mozgatja a száját, mind hijában, egyetlen árva szó sem jön ajkára. A közönség elveszti türelmét; nevetnek, s fennhangon kérdezik: „hát Richárd megnémult-e?” végre hangosan füttyölnek, s a szegény elámult színész kétségbeesetten rohant ki a színpadról.

— Mindennek vége, igazgató ur — mondá, az álfalak mögé lépve — semmit sem érek, oda becsületem örökre, s nincs egyéb hátra, mint a Themsébe ugranom.

Alig tudták ettől eltartóztatni, s annyira győzni, hogy még nincs vége mindennek. Ez alatt a közönség nyugtalansága főpontra hágott. Lárma és kihívás hangzott egyszerre. A hidegvérű angol túlcsapongó ha tűzbe jő.

Végre az igazgató kilépi. — „Tisztelt közönség! — mondá — a Richard szerepében föllépett színész annyira elfogódott volt, hogy egy perczre elállott a szava. De kis idő múlva ismét megjelenhet, és teljes tisztelettel esd kegyes elnézésért.”

E nyilatkozat lecsendesítette a közönség boszankodását; s végre megegyeztek abban, hogy hallgassák meg előbb a művészt, azután ítéljenek; hát ha lesz tehetsége.

A „hátha“ bizonyossá vált. A fiatal színész újra fölvevén szerepét, mesterkéletlen, természetes játékaival, olvasztó szép hangjával legott megnyerte az egész ház tetszését, azután pedig az indulat és szenvedély helyes kifejezéseire a lelkesültség határtalan lett. Tapsvihar, dobolás, bravo, hurrák, ágyuropogásként dörgött. S az angol közönség megszégyenülve, hogy félre ismerte e hatalmas tehetséget, tisztelettel hódolt Garrick lángeszének. Pope is a nézők közt lévén, fölkereste a kezdő színészt, s kezét megszorítva mondá: „üdvözlem önt, mint Anglia első tragikusát.“ A színházból kijöve, lord Orre-ry-nek meg azt nyilvánítá: „félek hogy ez ifju eltéved, mert nem lesz vetélkedője.“

Garrick-et, Franciaország, bizonyos tekintetben fiának nevezheté. 1716-ban Herefordban született francia szüléktől, a kiket a mantesi edictum idegen helyre menekülni kényszerített. Szülői kereskedői pályára szánván őt, tanításba adták nagybátyjához, a kinek borkereskedése volt Lissabonban. Hanem e foglalkozás nem tetszett Shakespeare fiatal csodálójának. Gyakran rajta kapták, hogy a raktárban toga helyett egy szőnyeget öltve hátára, Othello és Cariolán beszédeit nagy hévvel szavalta. Intették, büntették, de mind ez csak lelkesülését növelte.

Ekkor rábizták a számadások tisztába irását. Eleintén jól vitte, s nagybátyja örvendeni kezdett, hogy unokája a költői bolondságot elhagyja s komolyabb foglalkozáshoz kezd. De egy reggel megtekintvén a nagy könyvet, hát a bevétel közé találta beírva Hamlet magán beszédét. Látván tehát, hogy e ficzkóval semmire sem lehet menni, visszaküldötte apjához.

Haza jutván Angliába, szabadon foglalkozhatott az irodalommal. Tanítványa lett Johnson Samuelnek, a ki mint egyszerű tanító élt Lichfieldben, mielőtt Anglia egyik legjelesebb írója lett volna, s barátja lett csak néhány évvel idősebb tanítójának. Mint fiatalok és lelkesültek, napokat töltöttek együtt a régibb és újabb költők munkái tanulmányában. Számtalanszor látták őket a mezőn gyepre feküve nagy örömmel olvasva Virgilt vagy Millont, Euripidest vagy Shakespearet, legtöbbször ez utóbbit. Garrick már ekkor érzett ellenállhatlan vonzalmat a színészi pályára, s bár ügyvédségre szánta magát, belső ösztön sugalta neki a színi pályát. Már 12 éves korában ébredt volt föl benne a színpadra vá-

gyás, s azóta szüntelen az indítóta. Kisded vigjátékokat is irt, a miket gyermektársaival előadtak.

Irodalmi alapos mívelést nyerve barátjától, tanítójától, a lincolsi tanintézetbe ment a jogtudomány tanulására. Hanem a pandectákat és digestákat igen nehezen emésztette a fiatal, forró, és hírnévre vágyó lélek. Csakhamar elhagyta a jogiskolát, fölkereste barátját Johnstont, a kinek már szép híre neve kezdett lenni, s így töltött két évig dologtalanul de mozgékonyan, szenvedélyek, álmak és csalatások közt hullámozó életet, olyan cigány-életet, a milyent csak a művészek és költők ismernek.

Szülői halála után bátyjával borüzletet folytatott. Addig családi tekintetek akadályozták régóta föltett szándéka kivitelében. A világ előitélete és bizonyos szigorú erkölcs a múlt században igen lenézte a színészt. Szülői halála után semmire sem hajtván, színész lett.

De ne hogy egyszerre kihívólag bántsa meg az előitéletet, fölvevett név alatt lépett föl először egy vándorcsoportnál Ipswichben, s hogy még ismeretlenebb lehessen, egy szerecsen szerepében. Azonban a hamar megnyert tetszéstől bátorítva, magához méltónak találta a főváros színpadán megjelenhetni; jelentette is magát a drury-lanei és conventgardeni színház igazgatójánál. Képzeltetni, mily kevésre becsülőleg fogadták a vidéki színészt, a ki elég merész Anglia első színpadain Macbeth és Othello szerepeiben föllépni. Megvetőleg mondták neki: „Barátom, menj vissza Ipswichbe, tanulj még néhány évig, s majd kaphatsz harmadrendű szerepeket.“ Mélyen megbántva lépett vissza a jövődj Roscius. De ismerte személyes belbecsét, és bizott tehetségében. Az akadályok csak ingerelték dicsvágyát.

A goodmansfieldi kis színház igazgatójának több belátása és ügyessége volt. Megnyerte a fiatal művészt, s első föllépéseül átadta III-dik Richard nehéz szerepét Shakespeare-től. Így találjuk Garricket ez első föllépésével elakadva a magánbeszédben, de aztán kihívásokkal tisztelve, s dicsérettel halmozva.

E nap óta meg lön alapítva szerencséje, s győzelme napról napra emelkedett. A királyi színházak igazgatói fényes ajándékokkal borultak lábaihoz. Végre a drury-lane színházhoz szegődik, a melynek azután igazgatója lön. Mindenik estve, a melyen játszott, valódi innéppé vált; őt árán is vették a belépti jegyeket, s veszedtek érette. S midőn néhány szerepre Dublinba ment, ott a közönség lelkesedése valóságos ragálylyá lett, a melyet Garrick-láznak neveztek.

Minden akkori színésznek meg kellett haloljni Garrick előtt, mert nem lehetett vetélkedője. Csúpan Barry tudott megállani mellette az egy Lear király szerepében, a melyet különböző sa- játsággal tüntetett elő a két művész, a mint egy akkori költő kifejezte: a Barry előadását bámul- ták, a Garrickét megsiratták.

Egyébaránt Garrick nem csak tragicus szí- nész volt, hanem egyenlőleg tünt ki a víg, vagy szeszélyes, vagy bár minő jellemű szerepben; s ezen sokoldalúsága tette őt nagygyá. Mint méltóságteljes király, mint szemtelen szolga, mint gyöngéd atya, mint szenvedélyes szerelmes, vagy elaljasult gonosztévő, mint megsértett férj, vagy víg bohóc, mindig valódi, természetes volt, eré- lyes vagy vígszeszélyű, lelkesült vagy kedélyes. Következő tények bizonyítják:

Egy magas születésű, vagyonos fiatal, szép özvegy látván Garricket néhány nemes lelkű sze- repekben, oly szenvedélyesen belé szeretett, hogy forró szerelmét nem titkolhatván, házassági aján- lást tett neki. A szerelmes hölgy családja ezt meggátlandó, azon ravasz fogással élt, hogy az özvegyet egy estve akkor vitte színházba, a mikor Garrick egy nemtelen, utálatos gazember szerepét játszotta, oly híven és természetesen, hogy a fiatal özvegy egészen elborzadt tőle, s teljesen kigyógyult szenvedélyes ámulásából.

Garrick igen jól tudta ábrázatját festéssel, ragasztással változtatni, s rajta a legellenkezőbb indulatokat is kitüntetni. Barátja, Hogárth, a fes- tő egykor sajnálva mondván, hogy a híres író Tom Jones elmulatta magát lefestetni, Garrick így szólt: „Csak az a baj? Akarod látni a Fielding képét? Mindjárt előteremttem. Vedd az ecsetet.“ Legott elkészült, és Fielding arczvonásait oly híven tükrözte elő, hogy mindenik jelenlevő el- bámult, és a kép tökéletesen hasonlított.

Párisban tartózkodásakor sétálván francia színész Prévillé-vel, a kinek tehetségét becsül- te, szóközben ez egy ittas szerepét utánozta, a mit Garrick is helyeselt, csak azt tevé hozzá, hogy az ittas jellemzésére egy igen szükséges fogást elfelejtett. „Mit?“ kérdé az. „Elfelejtette a lábát megítatni — mondá Garrick. — Mutatok én önnek egy angolt, a ki egy kocsmában ebéd- jét elköltvén s becsületesen megittasodván, fel ül lovára, hogy hasonlólag ittas legényével fa- lusi jószágára menjen vissza. Lássá meg őt it- tassága minden fokozatán. Alig ér ki London kapuján, már forog a világ körülte; s mondja a legényének: „Vilmos! én vagyok a nap, a föld forog körültem.“ Tovább menve nagyobbodik it- tassága; elveszti kalapját, kiesik lába a ken-

gyelből, vágat, üti lovát, sarkantyuzza, eltöri lovagló veszzőjét, elveszti keztyűjét, s elér ud- varháza kerítéséhez, nem találja a kaput, ke- resztül akar menni a kerítésen, rángatja lovát, eltöri zabláját, a ló ágaskodik, s az ittast leveti a földre.“ Ezután Garrick elkezdte a jelenete- ket minden fokozatában ábrázolni oly híven, ter- mézetesen, hogy midőn a lóróli leesést mutatta, Prévillé ijedten kiáltotta el magát; s rémulése még nagyobb lett, midőn barátja a földön még feleletet sem adott. Lehajlott hozzá, törölte a port ábrázatjáról, rázta, s nyugtalanul kérdezte, meg van-e sebezve? Garrick behunyt egyik sze- mét fölnyitotta s részeg hangon kérdezte: „Hoz- tál egy pohár pálinkát?“ Ezután fölugrott, na- gyot kaczagott, s megölelte Prévillét.

Garrick 35 évi dicső működése után lelé- pett a szinpadról, alig 60 éves korában. Búcsuja érzékeny volt, könnyűtől nem szólhatott, s a kö- zönség együtt sirt vele.

Lelépése után 3 évvel később meghalt. Te- metése pompás, fényes, nagyszerű volt. Az ál- lam legfőbb méltóságai, a diplomatai testület, a parlament tagjai, és száznál több 6 lovas sze- kér kísérte koporsóját. Testét a westminsteri csar- nokba helyezték a fejedelmek közé Schakespeare emlékéhez közel, hogy Anglia legnagyobb költője és ennek legméltóbb képviselője egymás mellett nyugodjanak.

Gy.

I.

LE FUTOTT A CSILLAG...

Lefutott a csillag
Az égről a földre.
Jersze kis galambom,
Fuss te az ölömbe.

Ne félj, nem a tied
Volt a futó-csillag,
Csillagod nincs néked,
Csillag vagy te magad.

Fénynapom vagy nekem,
Én édes szerelmem,
Ha téged nem látlak,
Sötét az életem.

II.

E S D É S.

Szép lányka szemedből
Olvastam a titkot,
Mit égi szerénység
Megvallani tiltott.

Olvastam az angyali szűz szeretet
Mint vette lakul dobogó szivedet.

Lényed vidulása,
Hozzad ha közelgék —
Arczod pirulása,
Néked ha enyelgék:
Rég elhiteték, oh örökre velem,
Hószin kebeledbe virul szerelem.

Mért késik a szó hát
Ajkidnak egéből,
Szived dobogása
Hisz van szerelemtől.
Oh fuss a feletti szemérem elől,
Szép lányka, beszélj szived érzetiről!

Már mond ki e szókat:
Jó ifju szeretlek,
Bánatban örömben
Örökre követlek.
Oh zengjen előttem ez égi beszéd:
Szivemnek egész dobogása tiéd.

Nagy Lajos.

A tükör.

A tükör feltalálása a civilisatio történetében nevezetes korszakot képez. Ez adta az egyetlen lehető módot kezünkbe, saját énünket, minden eltorzítás, minden hizelgés nélkül a legteljesebb valóságban láthatni. Midőn még csak csendes, tiszta vízben, vagy simított fémekben nézhetette magát az ember, csak ritkán s bizonytalanul láthatá arcját, mert a szemek tekintetét és a száj kifejezését észrevenni nem lehet. Most minden pillanatban s úgy miként vagyunk láthatjuk magunkat, s épen ez az oka a gyakori elégtelenségnek, mert az ember e tökéletlen világban tovább vén, mint ifju, s gyakrabban rút, mint szép. Minderről a hajdonkorban szó sem volt.

Mig a tükrök nem léteztek, az ember önmaga felől a legkedvesebb csalódásban élhetett. A rómaiaknál bármi nagy volt a fényűzés, csak simított arany vagy ezüst tükörrel bírtak. Ezek drága kövekkel voltak kirakva, s a rabszolgáknak kellett urok elébe tartani, mig felöltöztek.

Ily simított ércdarabokat állítanak fel az asztalnál is, hogy a vendég úgy a hogy lássa magát.

E fényűzési czikk a középkorban ép azon állapotban volt mint a rómaiaknál. Az előkelő házaknál is ritkán, a zárdákban pedig soha sem leheté találni. Sok millio ember végezte életét a nélkül, hogy magát valaha látta volna.

Azon lovag neje, a ki egy tökéletes tükörbe pillanthatott volna, bizonyosan üdvözölte volna önmagát, mint valamely idegent. Azért mindenki a leghizelgőbb véleménynyel lehetett maga felől; minden hölgy a legkisebb hiúság nélkül a legszebbnek tarthatá magát. A vénség redőkkel vonható be a homlokot, s megfejejriheté a legszebb hajfürtöket — s azért senki sem búsult, senki sem esett kétségbe, mert minderről az ember mit sem tudott.

Mihelyt azonban a velenceiek a tükröt feltalálták, e kedves csalódás elenyészett. E síma, tiszta kristályfelület valami természetfölöttivel, valami demonival látszott birni. Leggyorsabban terjedt el az uj találmány Francziaországban, a fényt szerető Medicis Katalin alatt. A tükrök akkor oly drágák voltak, hogy a legbecsesebb érczből is roppant széles ráamákat készitének hozzájuk.

3.

Kolozsvár jun. 18.

* E hó 14-kén sétatérünk igen látogatott volt, s ennek oka, mert azt kormányzó herczegünk ő magassága is jelenlétével diszesitni méltóztatott. A helybeli ezred zenekara játszott, s előadott műsorozatát lelkes csárdással fejezte be, melyet magas vendégünk kívánt hallani. Midőn esti 9 órakor a sétalók a városba tértek, a Dianafürdő tornyából „Üdvöz légy“ szavak ragyogása fogadá ő magasságát; mely rögtönzött eszme a fürdőtulajdonostól, igen kellemesen hatott a jelen voltakra. — Ő magassága másnap elhagyá városunkat.

* A városunk szépítésére tervezett ujitásokból többhez már hozzá kezdtek. A Rózsautczát kövezik, a piacról a Kismesterutczába vezető átjáró is nem soká meglesz, s a két Szénutcza határa szélesbitésére az első lépés az által megtevé, hogy a lerombolni tervezett házak egyikének leszedéséhez csakugyan hozzá kezdtek. A hátolsó mézárszék is épül, s hire van, hogy a piaczi templom tornyát az idén néhány öllel feljebb fogják vinni.

Sz. Udvarhey jun. 8-kán. Vannak emberek, kik semmiről is sokat tudnak irni, még többet beszélni. Nincs szerencsénk e jeles capacitások sorait diszesíteni, legkevésbé pedig divatos tulajdonukkal fölruházva lenni; ennél fogva midőn társas életünk mozzanatairól a szó valódi értelmében kellene szölanunk, kénytelenek vagyunk szerényen hallgatni, e tárgyban más vidéki és városi polgártársainknak engedvén át a szót. Hanem, a mint látszik, még ed-

dig ők is mindnyájan a bölcsét játszdják. Szomorú tapasztalás — mi arra mutat, hogy a társasélet, kevés különbséggel, mindenütt ugyan azon és pedig rossz híron pendül. Hiába! mindennek van oka foka.

Mindamellet a székelyföld általában szép és élvezetdús napoknak néz elébe; maholnap a legzajosb s egyszersmind legkeresettebb társaséleti jelenetek szintere leend. Értem a borvizi időtöltéseket, melyek fenyőkoszorus bérceink különböző pontjait egész nyáron át oly élénkekké szokták varázsolni. Ekkor van a mi szüretünk ide fenn. Most az alföld jön mi hozzánk látogatóba, őszszel meg mi menyünk ő hozzá. Mi adunk neki savany vizet, epret, málnát és áfonyát, ő ad nekünk majd mustot, szőlőgeresztet és baraczkot; s ez minden évben így menyen.

Hogy e kedves multságokban városunk is nagymértékben részt veszen, s hogy ekkor társasélete — mely jelenben a hírlapirsdalom zártkörű élvezetén, holmi borbélylegényi szerelmi enyelgések jelentéktelenségein s evvel párosult gitare kíséret mellett lagymatag érzelmeken túl nem csapong — élénk lendületet kap, világos.

A közel eső szombatfalvi Szejke, Homoród, Lobogó és Kiruj igen szép kirándulásokra s élvezetes időtöltésekre nyujtanak alkalmat, legkivált a regényes tájjal bíró kedves Homoród, annyivalinkább, mivel Oláhfalú is már ébredezni kezd, s a táj természetadta szépségét czélszerű reformok által növelni többé nem vonakodik: jelei: hogy új fürdőt épített, a régít a savanyu forrásokkal együtt jó karba vette, a völgyön lezajló havasi patakot szabályozta, vendéglőről, sétaterről, szóval a fürdővendégek kényelméről külsőleg, némi részben gondoskodott. „Ideje, hogy ébredessen valaha!” De itt megállapodnia nem szabad! Sok kell még addig, míg fürdőjéről is annyira elhiresedik, mint adomáiról.

A vendéglőt illetőleg helyén látjuk megemliteni, miszerint Bölcskevi József, városunk egyetlen erélyes vendéglőse, a homoródi vendéglőtartást három évi fürdőidőszakra haszonbérbe kivette, mely vállalatáért neki általános elismeréssel tartozunk, mert ez által egy eddig igen érezhető hiányon nagy mértékben segítve leend.

És mit mondjunk a Szejkeről, e rejtett kincséről a természetnek, mely ismeretlen volta miatt annyira ignorálva van? olyan ő, mint a nagy talentum, mely kedvező körülmények hiánya miatt porban marad. A ki kénes fürdőt bizonyos sikerrel ohajt használni, ide jöjjen; bizonynyal nem fogja megbánni. Bátran merjük állítani:

e nemben „nincs a honban gyógyyerőre több ily nedv.” Azért, ki a Szejkét páratlan tulajdonainak fölfejtése s megismertetése mellett, a gyógyvizeket nem fényüzésből, hanem hasznukért látogatóknak följájanlaná, bizon nem valana szégyent, sőt sok szenvedő haláját és áldását vonná maga után.

Uraim! orvos urak! a szenvedő emberiség nevében tisztelettel kérjük önöket, kiérdemelt diplomájokat ne tekintsék fáradságos studiumaik bevégzett koronájának, melyet több drága gyógygyel ékitniök nem lehetne már; Székelyhon minden csepp ásványos vizének orvosi szempontból kifolyó alapos megismertetése egy-egy csillámló gyémántkövé fogna válni azon; halhatlanságuknak minden gyógyforrásban megannyi soha ki nem apadó forrása nyilnék meg. Azonban nem ez az első kiáltó szó a pusztában.

Thália vándor papjai játékaikkal folyvást mulattatják közönségünk nagyobb részét. Csicszer megérkezett. Ellső föllépte hólnap leend. Közelebbi tudósításunk óta színre hozott darabjaink: Nőtlen férj. Moore Károly. Egri nő. Csikós. Hedvig, a haramia menyasszony. Párisi rongyszedő. Hinkó, a hóhérlegény és Lignerolles Luiza. Előadásaik, pár kivétellel sikerülteknek mondhatók. Különös érdemük, hogy a közönséget az itt eddig ismeretlen élvezetekbe is bevezették. A mint értesülve vagyunk, itteni megállapodásuk csak átmeneti, szándékuk lévén a fürdői saizont Előpatakon tölteni. Auch gut. Csak hogy aztán őszre megint visszavárjuk.

Legfrisebb ujdonság városunk kebelében a főbirói változás. Eddig volt városi főbiró Szelles Károly, fensőbb rendelet következtében hivatalától elmozdittatván, a főbirói állomás betöltésére Czimbalmos Lajos neveztetett ki. E név nagy pontosságra, sok erélyességre jogosít. Új aerának nézünk elébe. Sok szerencsét kívánunk!
Budvári.

H I R F Ū Z É R.

— Az erd. m. kormányzóság figyelmezteti az illetőket, hogy a számukra utalványozott kárpótlási előlegezéseket egy év alatt kezükhez venni siessenek, különben e pénzek új utalványozás nélkül ki nem fizettetnek.

— Az idejü terméstről kedvező tudósítások érkeztek a birodalom több részeiből a belügyministeriumhoz.

— A ministerium alapos véleményt kért a keleti koronaországokból, melyből kitűnjék: vajjon a házalók azon megszorítása, hogy szekeret ne használjanak áruik szállítására, a fennálló viszonyok közt czélszerűtlen-e?

— Nádaskay Lajostól Pesten „Magyar nyelvtudományi fejtegetések“ czimű munka kerül sajtó alá, melynek czélja: a magyar helyesírási szabatoságot és egységet előmozdítani.

— Az idén nem sok bordeaux-i bort fognak szűrni. A csigák úgy elpusztíták a szőlőnek még virágát is, hogy a tőkék úgy állnak ott, mint szüret után.

— Egy berlini francia nyelvmester, hogy magát feltűnővé tegye, azon hirt kezdte terjeszteni, hogy Berlin 50 hét múlva elvész.

— Erdélyben mult év folytán 69 medvét és 379 farkast lőttek. Ebből a szebeni vidéken 15 medvét és 57 farkast, a károly-fejérváriban 4 medvét 78 farkast; a kolozsváriban 78 farkast, a beszterczeiben 27 medvét és 97 farkast, a m. vásárhelyiben 23 medvét és 69 farkast.

— A Predjálón keresztül a Praova-völgy felé vivő út bevégeztéhez közelit. Ha az idő kedvez, az egész munkálat augusztus végén kész lesz, s az út september elején a forgalomnak átadathatik.

— Buda városának a köveztvám évenként 40 ezer pfertot jövedelmez.

— Aradon e hó 9-kén egy forgó szél fát kat tépett ki s a földet ölnyire fölszaggatá, három szekeret néhány lépésnyire lóditott s összetörte. A szél tiz perczig tartott.

— A Windischgrätz-sorsjáték 20,000 frtos nagy nyerőjét egy bécsi vászonkereskedés könyvvezetője nyerte.

— „Magyar népi tündérmesék“ czim alatt Erdélyi János mintegy 10—12 iven húsz mesét bocsát sajtó alá, melyhez a képeket Barabás készíté.

— A „Falusi esték“ első füzeté nem soká szét fog küldetni. E vállalat már 5000 előfizetőt számlál.

— A pesti muzeumba nem rég egy állítólag kilenczszázados csontvázt vittek, mely Fehérmegyében találtatott, s öltözetéről s a körülete lévő lovagi diszjelekről ítélve valamely vitéz csontváza lehet.

— Görögországban a szőlőbetegség az idén újra uralkodik.

— B. Pronay Gábort, a pesti műegylet elnökét, porosz király ő felsége a művészet és tudományok nagy érdemjelével tisztelte meg.

— A m. pénzügyministeriumnál tanácskozások folynak egy új vám-tariffa kiadása felett.

T Á R C Z A.

Nemzeti színház

Jun. 17. A Próféta az anyyira várt, s annyiszor hirdetett Próféta csakugyan színre került. Mint-hogy az előadásról csak is jövő számunkban szólhatunk; szeretnők képzelteni olvasóinkkal azon feszült várakozást, mely azt megelőzte. Nem csak a színház, de maga a város is mintegy ostrom alatt volt. Hallottunk családokat, kik oly kedves vidéki rokonaiknak örvendettek, kiket különben tán évekig nem láttak volna. A jegyek, a háromszorosan fölemelt ár mellett is alig jutottak, pedig több vidéki, ki nem számított arra, hogy a prófétának nem lehet biztosan hinni, még szerdán bejövén, aprilist járt s visszament.

M I N D E N F É L E.

* A libanoni cedrusokról két amerikai utazó beszéli, hogy számuk jelenleg csak 400. Az első tizenkét fa törzsöke 25 láb kerületű, egy azonban 30 láb vastag. A legrégebbi törzsek elágazása 11—15 láb magasban kezdődik, másoknál 25 láb magasban. Hibás azon nézet, hogy hasonló cedrusok másutt sehol se léteznének, mert épen ez utazók Syria más részeiben

is akadtak ilyenekre. E cedrusok fája feje s kellemes illatu, azonban nem oly szilárd, mint a veres cedrusé.

* Egy Richardson nevű amerikai lég-telegrafot talált fel, mely csövekből állván, a levegő összenyomása és kitágítása által kis levél-csomagokat oly rendkívüli gyorsasággal szállit egy helyről a másra, hogy egy óra alatt 1000 angol mföldet halad. E telegráf életbeléptetésére Amerikában társulat alakult.

* A francia császárnét igen szépnek írják. Arcza nemes; szemei nem nagyok, de a legtisztább kékek: orra szép metszésű s kis szája igéző. Haja veres és aranyzökét játszik. Arczbőre tiszta s a legvirágzóbb egészségre mutat.

Szerkesztői telegraf.

Br. L.—nak: Értesítsen ön, kapott-e vagy nem egy megterhelt levelet?

D. D.—nak: kívánsága egy részét eddig már kaphatta. Más részével sekésünk.

M. A. U.—t: Levelét rendes levelezőnk megelőzte. Egyébaránt szivesen látjuk kegyedet.

A kolozsvári keresk. s iparkamara befolyása mellett szerkeszti Berde Áron, tanár.

HIVATALOS HIRDET.

(153) **HIRDETMÉNY.** (1—3)

A cs. k. marosujvári sóbányahivatalnál ürességben levén a **bábai állomás**, melylyel 60 pfrt évi fizetés a sóvágó-társaság ládájából, szabad szállás, kerttel, házi söilletek, és minden gyermekfogásért 24 pkr. van egybekötve, — ezennel közhirre tétetik, hogy minden ezen állomást felvállalni akaró tanult bába folyó évi július 15-ig diplomájával és erélyes magaviseletéről szóló bizonyítványokkal ellátott kérését a marosujvári cs. k. só-tiszt-séghez beadni el ne mulassa.

A marosujvári cs. k. sóbánya-hivatal. Junius 15-kén 1853.

MAGÁN HIRDET.

(142) (3—3)

KORONDI VIZGYÓGY-INTÉZET.

A korondi borkútnak, sós-fürdőnek s ezeket környező kies — mondhatni regényes — tájék havasi tiszta levegőjének az egészségre s kedélyre nézti jótékony befolyását az eddigi tapasztalás annyira bebizonyította, hogy e részben ajándékolag lépni fel, főlöseges volna. Sőt mellözve a t. cz. vendégek szükségletei s kényelmei fedezésére tett újabb intézkedések fölemlegetését is, a valóságra bízván a meglepetést és megelégedést, csupán a következők szolgáljanak az érdekelteknek szükséges tudomásul:

a) A kormány által igényelt javítások pontosan s kielégítőleg megtétetvén, e fürdőintézet látogatása s használása felszabadított.

b) Gondoskodva van vendéglőről, ki akár egyeseknek, akár családoknak étellel itallal mérsékelt áron szolgálni fog.

c) A szállások ára a tett tetemes költségek daczára sem fog fölebb emeltetni, mint volt a mult évben.

d) Szállások iránt rendelkezhetni július 1-ső napjáig M. Vásárhelytt t. Dósa Elek urnál, azontúl a fürdő helyén. M. Vásárhelytt jun. 2. 1853.

(151)

Csász. királyi legf. szabadalommal és a magas porosz kir. egészségügyi ministerium helyeslése mellett Europa legtöbb országainak államhatóságai s egészségügyi hivatalai által engedélyezve.

1853.
évi
tavaszi
növényekből
készítve.

BORCHARDT
orvostudornak
GYÓGY-FÜSZERES
NÖVÉNY-SZAPPANJA

Ára
egy
több hó-
napokra
szolgáló
pakétács-
kának
24 pkr.

eddig még **semmiféle** szappan által utolnemért jeles tulajdonai, valamint **gyógyereje** és **meglepő** hatása által, minden a még több éveken át elhanyagolt testbőrre nézve is valamennyi eddig ismert ilyenmü készítmény között az **első helyet** foglalja el. Azon tulajdonságán kívül, hogy a bőrt tisztítja, egyszersmind azon **gyógyerőt** is foglalja magában, hogy a testműszerkezetet és annak felszínét a **legszebb rendes állapotban** fentartja. Mindenféle bőrhátrány, legyen az bár **napégetés, szeplő, májfolt pörsenés, hópattanat, fakadékk, orpa, vagy bármí más baj** ezen szappan használata által nemcsak **mindenkorra teljesen** elháríttatik, hanem a bőregyüttal minden évszakban oly **barsonyszerű, ruganyos és frisszint** is nyer, mely egy **valóban szép testszínhez** megkívántatik, s **megóvjá** ezt az **időváltozásnak** minden káros befolyásától. — Különösen alkalmas ezen szappan

fürdőkre is, s e czélra már sokfélekep s a **legjobb eredménnyel** használtatik.

Dr. BORCHARDT NÖVÉNY-SZAPPANJA ezután is mint eddig a maga valódiságában Kolozsvárt: csak WOLF testvérek gyógyszerárában, valamint Eszéken: HORNING Józsefnél. Brassóban: STENNER Frigyesnél. Segesvárt: MISSELBACHER Jánosnál. Vukovárt: STANCS Tivadarnál.

Tekintve a **Dr. BORCHARDT-féle NÖVÉNY-SZAPPAN**-nak sokféle után csinálásait és hamisításait, a vevéskor sziveskedjék mindenki főleg arra tekinteni, hogy

Dr. BORCHARDT' gyógy-füszeres NÖVÉNY-SZAPPANJA fehér és kék betükkel nyomott s mindkét végén az itt álló pecséttel ellátott pakétában árultatik, és hogy az igazi Dr. BORCHARD-féle növény-szappannak minden városban **egyetlen egy raktára** van felállítva.

(152)

Metszett üvegek
u. m. **poharak, karafinák, boutellák** s több efélék valódi

(1—3)
jutányos áron kaphatók a VAD-MACSKA című kereskedésben Kolozsvárt.

Előfizetési ár:	
Évnegyedre vidéken 2 ft. 50 kr.	helyt 2 ft. 24 kr.
Félévre vidéken 5 ft. 40 kr.	helyt 4 ft. 48 kr.

A Hetilap megjelen Kolozsvárt hetenként kétszer, szerdán és szombaton egy-egy iven.
A hirdetések ára soronként 3 pkr.

Nyomatott a rom. kath. lyc. könyvnyomó int. betüivel. Kiadó TILSCH JÁNOS, könyvárus.